

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ αρ. ΠΕ/02/2019

**Κόψιμο ακακιών και καταπάτηση αμμόλοφων
στο κρατικό δάσος «Μαραυλής»**

**ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΕΣ ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ:
ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

24 Ιουλίου 2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σύνοψη	1
A. Εισαγωγή	2
B. Σκοπός του ελέγχου και μεθοδολογία.....	3
Γ. Θεσμικό πλαίσιο	5
Δ. Γεγονότα	6
E. Διαπιστώσεις, Συμπεράσματα και Εισηγήσεις	10

Σύνοψη.

Ο έλεγχος διενεργήθηκε στο πλαίσιο ελέγχου συμμόρφωσης που σκοπό είχε τη διερεύνηση καταγγελίας που υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας σε σχέση με τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν για την εκρίζωση ακακιών και καταστροφή αμμοθινών με μπουλντόζες από συνεργείο του Τμήματος Δασών (ΤΔ), σε μία από τις σημαντικότερες προστατευόμενες παραλίες ωτοκίας θαλάσσιων χελώνων Caretta-caretta στο κρατικό δάσος «Μαυραλής».

Το θέμα απασχόλησε και την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Περιβάλλοντος σε συνεδρία της που πραγματοποιήθηκε στις 3.4.2019, ενώ στις 2.5.2019 πραγματοποιήθηκε επιτόπια επίσκεψη στην επηρεαζόμενη περιοχή, στην οποία συμμετείχαν μέλη της υπό αναφορά Επιτροπής, ο Υπουργός Γεωργίας Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΓΑΑΠ) καθώς και εκπρόσωποι του Υπουργείου ΓΑΑΠ, λειτουργοί του ΤΔ, του Τμήματος Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών (ΤΑΘΕ), του Τμήματος Περιβάλλοντος (ΤΠ), της Υπηρεσίας μας και άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς.

Ο έλεγχος κατέδειξε αρκετές αδυναμίες στη διαδικασία που ακολουθήθηκε, οι οποίες συνοψίζονται ως εξής:

- Η απομάκρυνση της ακακίας από την υπό αναφορά περιοχή έγινε βεβιασμένα και χωρίς να υπάρχει εκ των προτέρων σχεδιασμός όσον αφορά στα μέτρα που θα έπρεπε να ληφθούν, ώστε να μην επηρεάζονταν αρνητικά τα είδη προστασίας που υπάρχουν στην περιοχή. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι πραγματοποιήθηκαν εκ των υστέρων συσκέψεις, μετά την εκρίζωση και καύση των ακακιών, για να αποφασιστούν οι δράσεις για την προστασία μιας ιδιαίτερα ευαίσθητης προστατευόμενης περιοχής.
- Δεν υπήρξε εκ των προτέρων διαβούλευση και συνεννόηση, μεταξύ των συναρμόδιων Τμημάτων, ιδιαίτερα του ΤΑΘΕ που έχει την ευθύνη για τα είδη προτεραιότητας και καθορισμού της περιοχής (τα δύο είδη χελώνας Caretta-caretta και Chelonia mydas) ως προστατευόμενης.
- Η περίοδος εκρίζωσης και καύσης των ακακιών δεν ήταν η καταλληλότερη, καθότι απείχε μόλις ενάμιση μήνα από την περίοδο ωτοκίας των χελώνων και ως εκ τούτου δεν παρείχετο μεγάλο χρονικό περιθώριο για εργασίες αποκατάστασης στην εν λόγω περιοχή.
- Όπως διαφάνηκε δεν είχε καταρτιστεί πρόγραμμα διαδικασιών και/εργασιών που να αφορούσε στην εκρίζωση και κάψιμο των ακακιών, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η βέλτιστη αποτελεσματικότητα των εργασιών που πραγματοποιήθηκαν.
- Εξ αφορμής των πιο πάνω, επισημάναμε την ανάγκη δημιουργίας δράσεων για την απομάκρυνση, το συντομότερο, από την υπό αναφορά περιοχή των ενδεχομένως επικίνδυνων για τη δημόσια υγεία μεταλλευτικών υπολειμμάτων, με ορθό σχεδιασμό και στην κατάλληλη εποχή ώστε να μην επηρεαστεί αρνητικά η ωτοκία των χελώνων.

A. Εισαγωγή.

Η προστασία των θαλάσσιων χελώνων και των οικοτόπων τους διέπεται από Ευρωπαϊκές Οδηγίες, εθνικά νομοθετήματα, διεθνείς συμβάσεις και Πρωτόκολλα, που κυρώθηκαν από την Κυπριακή Δημοκρατία, βάσει των οποίων συναρμόδια Τμήματα είναι το ΤΑΘΕ και το ΤΠ. Το ΤΔ έχει την αρμοδιότητα για την προστασία και διαφύλαξη της κρατικής δασικής γης.

Συναφώς αναφέρουμε ότι το ΤΑΘΕ είναι το αρμόδιο Τμήμα για την προστασία των θαλάσσιων χελώνων (*Caretta-caretta* και *Chelonia mydas*) και εφαρμόζει από το 1978 σχετικό Σχέδιο προστασίας. Οι κυριότεροι στόχοι του Σχεδίου είναι:

- Η προστασία των χελώνων.
- Η προστασία των αυγών και των μικρών χελώνων από τους φυσικούς τους εχθρούς (αλεπούδες) και τις ανθρώπινες δραστηριότητες.
- Η προστασία και η διατήρηση των εναπομεινάντων αναπαραγωγικών βιοτόπων τους.
- Ο συστηματικός έλεγχος του πληθυσμού των χελώνων και της αναπαραγωγικής τους δραστηριότητας στην Κύπρο.
- Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση του κοινού για την προστασία και διατήρηση των χελώνων και γενικά του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Επίσης αναφέρουμε ότι δυνάμει του άρθρου 4 του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμος του 2003, ιδρύθηκε Επιστημονική Επιτροπή, η οποία σύμφωνα με το άρθρο 7 του υπό αναφορά Νόμου έχει καθήκον και αρμοδιότητα να συμβουλεύει τον Υπουργό Γεωργίας Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος καθώς και τον Υπουργό Εσωτερικών, αυτεπάγγελτα ή ύστερα από αναφορά του Υπουργού ΓΑΑΠ ή του Υπουργού Εσωτερικών προς αυτή, και να γνωμοδοτεί στον Υπουργό ΓΑΑΠ και τον Υπουργό Εσωτερικών για κάθε θέμα που αφορά τον πιο πάνω Νόμο, καθώς και για τα θέματα για τα οποία γίνεται σχετική αναφορά στην Επιστημονική Επιτροπή στον περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμο του 2003.

B. Σκοπός του ελέγχου και μεθοδολογία.

1. Σκοπός του Ελέγχου.

Σύμφωνα με το άρθρο 116 του Συντάγματος, ο Γενικός Ελεγκτής ελέγχει εν ονόματι της Δημοκρατίας όλες τις εισπράξεις και πληρωμές και όλους τους λογαριασμούς χρηματικών διαθεσίμων και άλλου ενεργητικού ή άλλων υποχρεώσεων που αναλαμβάνει η Δημοκρατία ή που δημιουργούνται για λογαριασμό της. Επίσης, ο Γενικός Ελεγκτής ασκεί κάθε άλλη εξουσία ή εκτελεί οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα ή υποχρεώσεις που καθορίζονται ή του αναθέτονται διά Νόμου. Για τον σκοπό αυτό, η Ελεγκτική Υπηρεσία προχωρεί σε ετήσιους οικονομικούς και διαχειριστικούς ελέγχους όπως και ελέγχους συμμόρφωσης Υπουργείων, Τμημάτων και Υπηρεσιών της Δημόσιας Υπηρεσίας.

Ο έλεγχος διενεργήθηκε στο πλαίσιο ελέγχου συμμόρφωσης που σκοπό είχε τη διερεύνηση καταγγελίας που υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας σε σχέση με τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν για την εκρίζωση ακακιών και καταστροφή αμμοθινών με μπουλντόζες από συνεργείο του ΤΔ, σε μία από τις σημαντικότερες παραλίες ωτοκίας θαλάσσιων χελώνων στο κρατικό δάσος «Μαυραλής». Συναφώς αναφέρουμε ότι το θέμα αυτό απασχόλησε την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Περιβάλλοντος σε συνεδρία της που πραγματοποιήθηκε στις 3.4.2019, στην οποία παρέστηκαν και εκπρόσωποι της Υπηρεσίας μας.

2. Μεθοδολογία.

Σύμφωνα με το άρθρο 81(2) του περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014), ο Γενικός Ελεγκτής διεξάγει τον εξωτερικό έλεγχο στη βάση διεθνών αναγνωρισμένων προτύπων ελέγχου που ο ίδιος αποφασίζει.

Όπως ρητά αναφέρεται στις Ελεγκτικές Οδηγίες που έχουν εκδοθεί από τον Γενικό Ελεγκτή, οι έλεγχοι της Ελεγκτικής Υπηρεσίας διεξάγονται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ISAs) που εκδίδονται από τη Διεθνή Ομοσπονδία Λογιστών (IFAC) και τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (ISSAIs) που εκδίδει ο Διεθνής Οργανισμός Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI), ο οποίος είναι ένας αυτόνομος, ανεξάρτητος, μη-πολιτικοποιημένος Οργανισμός, με ειδικό συμβουλευτικό καθεστώς προς το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Τα ISSAIs διαχωρίζουν τους ελέγχους που διενεργούνται από τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα σε τρεις κατηγορίες, τους οικονομικούς ελέγχους (“financial audit”), τους ελέγχους συμμόρφωσης (“compliance audit”) και τους διαχειριστικούς ελέγχους (“performance audit”). Για τους ελέγχους αυτούς υπάρχει αριθμός ελεγκτικών προτύπων που είναι κοινά, και αριθμός ελεγκτικών προτύπων που αφορούν ειδικά την κάθε κατηγορία ελέγχου.

Η διενέργεια του πιο παρόντος ελέγχου διέπεται κυρίως από τις διατάξεις των πιο κάτω Προτύπων:

- ISSAI 100 - Θεμελιώδεις Αρχές Ελέγχου για τον Δημόσιο Τομέα
- ISSAI 400 – Θεμελιώδεις Αρχές Ελέγχου Συμμόρφωσης
- ISSAI 5120 – Περιβαλλοντικός έλεγχος στο πλαίσιο οικονομικού ελέγχου και ελέγχου συμμόρφωσης (Environmental Auditing in the Context of Financial and Compliance Audits).

Το πρότυπο ISSAI 100 παρουσιάζει τον ορισμό του ελέγχου του δημόσιου τομέα και παρέχει τις βασικές έννοιες, στοιχεία και αρχές (τόσο τις γενικές αρχές που σχετίζονται με τον έλεγχο όσο και τις αρχές που σχετίζονται με τις διάφορες φάσεις της διαδικασίας ελέγχου) που ισχύουν για όλους τους ελέγχους του δημόσιου τομέα.

Οι έλεγχοι συμμόρφωσης διέπονται από το Πρότυπο ISSAI 400 και μπορεί να διεξαχθούν ως ξεχωριστοί έλεγχοι ή ως μέρος ενός οικονομικού ή/και ενός διαχειριστικού ελέγχου. Οι έλεγχοι αυτοί αποσκοπούν στην αξιολόγηση του κατά πόσο οι ενέργειες του ελεγχόμενου συνάδουν με τις αρχές ή κανόνες που τον διέπουν. Οι αρχές και κανόνες αυτοί μπορεί να αφορούν στη συμμόρφωση με διατάξεις της νομοθεσίας, κανονισμών ή συμφωνιών, ή με τις γενικές αρχές χρηστής χρηματοοικονομικής διαχείρισης και συμπεριφοράς δημοσίων αξιωματούχων. Σύμφωνα με το Πρότυπο, αν ο έλεγχος συμμόρφωσης διενεργείται ως μέρος διαχειριστικού ελέγχου, τότε η συμμόρφωση με τις καθορισμένες αρχές και κανόνες θεωρείται μία από τις παραμέτρους της οικονομίας, απόδοσης και αποτελεσματικότητας, εφόσον η μη συμμόρφωση μπορεί να επιφέρει (ή να αιτιολογήσει) τη μη επίτευξη των ελεγχόμενων στόχων.

Επιπλέον, έχουμε ακολουθήσει τις διατάξεις του Προτύπου ISSAI 5120 «Περιβαλλοντικός έλεγχος στο πλαίσιο οικονομικού ελέγχου και ελέγχου συμμόρφωσης» του Διεθνούς Οργανισμού Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI). Το Πρότυπο αυτό αναπτύχθηκε από την ομάδα εργασίας του INTOSAI για τον περιβαλλοντικό έλεγχο (INTOSAI Working Group for Environmental Auditing – WGEA), αντικατοπτρίζει τις εμπειρίες και καλές πρακτικές των Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων και χρησιμεύει ως εργαλείο για την υποβοήθηση των ελεγκτών να διενεργούν ελέγχους με περιβαλλοντικό προσανατολισμό.

Ο έλεγχος συμμόρφωσης και η ετοιμασία της Έκθεσης βασίστηκε σε στοιχεία και πληροφορίες που συλλέχθηκαν από την επισκόπηση σχετικών εγγράφων, αναφορών και αλληλογραφίας, καθώς και από τη διενέργεια συνεντεύξεων με αρμόδιους λειτουργούς των εμπλεκόμενων φορέων, συναντήσεις και αλληλογραφία με ενδιαφερόμενες μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Επίσης, στις 2.5.2019 πραγματοποιήθηκε επιτόπια επίσκεψη στην επηρεαζόμενη περιοχή, στην οποία παρέστησαν και λειτουργοί της Υπηρεσίας μας, στο πλαίσιο ενημέρωσης της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Περιβάλλοντος σχετικά με τα μέτρα αποκατάστασης των αμμοθινικών οικοτόπων στο δάσος «Μαυραλής».

Η λήψη των απαραίτητων για την παρούσα έκθεση στοιχείων έγινε στη βάση των προνοιών του περί της Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμος, ο οποίος παρέχει σαφείς εξουσίες στον Γενικό Ελεγκτή να ζητά στοιχεία σε οποιαδήποτε μορφή, περιλαμβανομένης και της ηλεκτρονικής μορφής, επεξηγήσεις και πληροφορίες, γραπτές ή προφορικές, που κατά την κρίση του μπορούν να τον υποβοηθήσουν στην εκτέλεση του έργου του.

Την Ομάδα Ελέγχου αποτέλεσαν οι:

- Άκης Κίκας - Ανώτερος Πρώτος Ελεγκτής
- Λιάνα Καζέπη – Ανώτερος Λειτουργός Ελέγχου
- Ξένιος Αγαθοκλέους - Λειτουργός Αναδασμού

Γ. Θεσμικό πλαίσιο.

Η προστασία των θαλάσσιων χελώνων και των οικοτόπων τους διέπεται από Ευρωπαϊκές Οδηγίες, εθνικά νομοθετήματα, διεθνείς συμβάσεις και Πρωτόκολλα, που κυρώθηκαν από την Κυπριακή Δημοκρατία, βάσει των οποίων συναρμόδια Τμήματα είναι το ΤΑΘΕ και το ΤΠ. Το ΤΔ έχει την αρμοδιότητα για την προστασία και διαφύλαξη της κρατικής δασικής γης. Τα σημαντικότερα σχετικά νομοθετήματα και Οδηγίες είναι τα ακόλουθα:

- Ο περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Άγριας Ζωής Νόμος του 2003 (Ν.153(I)/2003).
- Ο περί της Θαλάσσιας Στρατηγικής Νόμος του 2011 (Ν.18(I)/2011).
- Ο περί της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Προστασία της Μεσογείου Θάλασσας από τη Ρύπανση και περί Συναφών Πρωτοκόλλων (Κυρωτικός) Νόμος του 1979 (Ν.51/79).
- Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας.
- Οδηγία 2008/56/ΕΚ περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον (οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική).
- Οδηγία 2009/147/ΕΚ περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών.
- Οδηγία 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων.

Δ. Γεγονότα.

1. Στις 20.3.2019 διενεργήθηκε από το ΤΔ εκρίζωση ακακιών και κάψιμό τους σε σωρούς στην παραλία της Λίμνης (Πόλης Χρυσοχούς) και στο δυτικό μέρος της παραλίας Αργάκας, που βρίσκονται εντός του κρατικού δάσους «Μαυραλή» και της Ειδικής Ζώνης Διατήρησης «Περιοχή Πόλις – Γιαλιά» (CY 4000001). Επισημαίνεται ότι, τα είδη καθορισμού και προτεραιότητας για την Ειδική Ζώνη Διατήρησης είναι τα δύο είδη χελώνας *Caretta-caretta* και *Chelonia mydas*, αφού η υπό αναφορά παραλία είναι από τις σημαντικότερες στην Ευρώπη όσον αφορά στην ωτοκία τους.
2. Συναφώς αναφέρουμε επίσης ότι, σύμφωνα με καταγγελία που υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας, οι ενέργειες αυτές φαίνεται ότι προκάλεσαν εκχέρσωση του φυσικού φυτοφράκτη που παρείχε φυσική προστασία της παραλίας από τη φωτορύπανση, ηχορύπανση, την ανθρώπινη όχληση και την ανεξέλεγκτη πρόσβαση οχημάτων και υποβάθμιση και αλλοίωση των αμμοθινικών οικοτόπων.
3. Από τον έλεγχο που διενήργησε η Υπηρεσία μας αναφορικά με το πιο πάνω θέμα προέκυψαν διάφορα ερωτήματα, τα οποία διαβιβάστηκαν στις 29.3.2019 με επιστολή, στα συναρμόδια Τμήματα για τις δικές τους απόψεις ως ακολούθως:
 - (i) Κάτω υπό ποιες συνθήκες και για ποιους λόγους προωθήθηκαν οι προαναφερόμενες ενέργειες εκρίζωσης και καύσης ακακιών από το ΤΔ.
 - (ii) Αν, πριν την προώθηση των πιο πάνω ενεργειών, το ΤΔ είχε προβεί στην ενημέρωση της Επιστημονικής Επιτροπής για τη Φύση, που έχει συσταθεί δυνάμει του άρθρου 4 του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Άγριας Ζωής Νόμου του 2003 έως 2015 καθώς και των συναρμόδιων Τμημάτων (ΤΠ και ΤΑΘΕ) προτού προχωρήσει στην εκρίζωση και καύση των ακακιών στο κρατικό δάσος «Μαυραλής» και στην παραλία της Λίμνης.
 - (iii) Εάν το ΤΠ, ως η αρμόδια Περιβαλλοντική Αρχή, και το ΤΑΘΕ, ως το αρμόδιο Τμήμα για την προστασία και διαφύλαξη των ειδών προτεραιότητας της περιοχής, θεωρούν ότι οι πιο πάνω ενέργειες ήταν οι ενδεδειγμένες και κατά πόσο αυτές επηρεάζουν καθ' οποιονδήποτε τρόπο τη διασφάλιση των αρχών πρόληψης και προφύλαξης σε σχέση με την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος, ιδιαίτερα όσον αφορά τα δύο είδη καθορισμού και προτεραιότητας.
 - (iv) Εάν αναμένεται οποιοσδήποτε επηρεασμός, από την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί με την εκρίζωση των ακακιών που αποτελούσαν ένα φυσικό φυτοφράκτη για προστασία της παραλίας, σε σχέση με την επικείμενη, τότε, ωτοκία των ειδών προτεραιότητας.
 - (v) Για το κόστος που θα απαιτηθεί για την τοποθέτηση παραπετάσματος κατά μήκος του ασφαλτόστρωτου δρόμου, ώστε να μην αποπροσανατολιστούν τα νεογέννητα χελωνάκια από την φωταύγεια των διερχόμενων αυτοκινήτων. Σημειώνεται ότι αν είχαν προηγηθεί οι εργασίες εμφύτευσης ενδημικών φυτών στην περιοχή και μετά το κόψιμο των ακακιών δεν θα χρειαζόταν η τοποθέτηση παραπετάσματος.
4. Το ΤΑΘΕ, σε επιστολή του με ημερομηνία 17.4.2019, μας ενημέρωσε ότι δεν προηγήθηκε οποιαδήποτε ενημέρωση ή διαβούλευση από το ΤΔ, σχετικά με τις ενέργειες του για την αποκοπή των ακακιών από τις παραλίες Λίμνης και Αργάκας. Παρόλα αυτά, μόλις το Τμήμα ενημερώθηκε για τις ενέργειες του ΤΔ, διευθετήθηκε επιτόπια επίσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 26.3.2019, στην οποία παρευρέθηκαν

και τα τρία συναρμόδια Τμήματα (ΤΑΘΕ, ΤΔ και ΤΠ), για αποτύπωση και εκτίμηση της περιοχής που αφαιρέθηκαν οι ακακίες με στόχο τη διαμόρφωση προτάσεων για άμεση αποκατάσταση της υπό αναφορά παραλιακής περιοχής πριν την έναρξη της αναπαραγωγικής περιόδου των θαλάσσιων χελώνων. Στο πλαίσιο της συνάντησης αποφασίστηκε η εφαρμογή σειρά μέτρων με στόχο τη διασφάλιση των πιο κάτω:

- Την παρεμπόδιση/αποτροπή διείσδυσης του φωτός προς την παραλία από τα διερχόμενα αυτοκίνητα από τον παρακείμενο με την παραλία δρόμο.
- Την αποτροπή πρόσβασης και οδήγησης αυτοκινήτων ή άλλων τροχοφόρων επί της συγκεκριμένης παραλίας.
- Τη φύτευση της περιοχής με ιθαγενή δέντρα και φυτά και αποκατάσταση των αμμοθινών.
- Τη συνέχιση επιτήρησης της περιοχής.

Επίσης στην απαντητική του επιστολή το ΤΑΘΕ, μας πληροφόρησε ότι είναι γεγονός και ούτε αμφισβητείται ότι οι ακακίες αποτελούν ξενικό είδος και εισβλητικό (χωροκατακτητικό) με επιπτώσεις επί της αυτόχθονης χλωρίδας. Ωστόσο επισήμανε ότι η παρουσία των ακακιών στην περιοχή, ανεξάρτητα του χωροκατακτητικού τους χαρακτήρα, συνέβαλε στην απομόνωση και διαφύλαξη της περιοχής από τον άμεσο φωτισμό που προκαλούν τα διερχόμενα αυτοκίνητα και άλλες πηγές φωτισμού, καθώς και στην αποτροπή της πρόσβασης αυτοκινήτων και άλλων τροχοφόρων επί της εν λόγω παραλίας. Ως εκ τούτου, η παρουσία τους λειτουργούσε ως φυσικός φράκτης και παρείχε προστασία στον βιότοπο, τόσο κατά τη φωλεοποίηση των μητέρων χελώνων, όσο και κατά την εκκόλαψη και κατεύθυνση των μικρών χελώνων προς την θάλασσα, όπου είναι και το φωτεινότερο σημείο του ορίζοντα.

Στην υπό αναφορά επιστολή του ΤΑΘΕ αναφέρεται επίσης ότι η αφαίρεση ακακιών, οι οποίες ενεργούσαν ως προστατευτικός φράκτης, περιορίζοντας έτσι τη διείσδυση του φωτός προς την παραλία, θα επηρεάσει δυσμενώς τόσο την ωοτοκία όσο και τα χελωνάκια τα οποία κατόπιν της ανάδυσής τους από την άμμο θα κατευθύνονται αποπροσανατολισμένα προς τον δρόμο αντί προς τη θάλασσα, εάν δεν ληφθούν άμεσα τα μέτρα αποκατάστασης.

Το ΤΑΘΕ, τόνισε επίσης, ότι δεν είναι αντίθετο με την αφαίρεση των ακακιών για αποκατάσταση της αυτοφυούς βλάστησης, αλλά ειδικά σε μια τέτοια οικολογικά σημαντική περιοχή, που αποτελεί τον σημαντικότερο βιότοπο ωοτοκίας της χελώνας *Caretta-caretta*, ωστόσο αυτό θα πρέπει να γίνεται την κατάλληλη χρονική στιγμή και με τον ενδεδειγμένο τρόπο.

5. Το Υπουργείο ΓΑΑΠ στις 13.5.2019, μας απέστειλε σχετική, επί του θέματος, επιστολή στην οποία διατυπώνονται οι απόψεις του, όσον αφορά στα ερωτήματα που θέσαμε στα Τμήματα, Δασών, Περιβάλλοντος και Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών στην επιστολή μας ημερ. 29.3.2019. Στην επιστολή αναφέρεται ότι, η απομάκρυνση της ακακίας από το δάσος «Μαυραλής» αποτελούσε ενέργεια στο πλαίσιο της δράσης για την αποκατάσταση των αμμοθινικών οικοτοπών και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών της αμμοθινικής βλάστησης και συγκεκριμένα, για την εν λόγω ενέργεια σημειώθηκαν τα ακόλουθα:

- Η ακακία (*Acacia saligna*) θεωρείται ένα από τα πιο επιθετικά εισβλητικά είδη στους φυσικούς οικοτόπους της Κύπρου, γεγονός το οποίο αναγνωρίζεται, μεταξύ άλλων, σε Ευρωπαϊκές Εκθέσεις, σε τυποποιημένα

Έντυπα Δεδομένων (SDF) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), σε αναφορές της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN), καθώς και μέσα από δράσεις που χρηματοδοτεί η ίδια Ε.Ε για την απομάκρυνση του είδους και την αποκατάσταση φυσικών οικοτόπων.

- Η ακακία φυτεύτηκε στα κρατικά δάση «Γιαλιάς» και «Μαυραλής» προ σαρανταετίας, περίπου, για σταθεροποίηση των αμμοθινών (και για κάλυψη των μεταλλευτικών αποβλήτων), η οποία με τα δεδομένα εκείνης της εποχής κρίθηκε ως ορθή και επιβεβλημένη.
- Κατά την ετοιμασία του SDF για τον χαρακτηρισμό και την ένταξη των δύο αυτών κρατικών δασών, στην περιοχή του Δικτύου Φύση 2000, η ακακία καταγράφηκε ως απειλή και πίεση για τα αντικείμενα προστασίας της περιοχής.
- Στο πλαίσιο του Κανονισμού (Ε.Ε) 1143/2014, για την πρόληψη και διαχείριση της εισαγωγής και εξάπλωσης Χωροκατακτητικών Ξένων Ειδών (ΧΞΕ), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ετοιμάσει προσχέδιο εκτελεστικού κανονισμού για τροποποίηση του καταλόγου ΧΞΕ, ενωσιακού ενδιαφέροντος με προσθήκη 18 ειδών, μεταξύ αυτών και η ακακία (*Acacia saligna*).
- Ως εκ των πιο πάνω, έχει περιληφθεί στο Διαχειριστικό Σχέδιο της εν λόγω περιοχής «Πόλης – Γιαλιάς», συγκεκριμένη δράση για την απομάκρυνση της ακακίας.

Όσον αφορά στα ερωτήματα που θέσαμε και που αναφέρονται πιο πάνω, το Υπουργείο ΓΑΑΠ παρέθεσε τις πιο κάτω σχετικές πληροφορίες:

- (i) Οι εργασίες του ΤΔ για την εκρίζωση και καύση των ακακιών διεξήχθησαν στη βάση του Διαχειριστικού Σχεδίου της περιοχής.
- (ii) Η Επιστημονική Επιτροπή που έχει συσταθεί σύμφωνα με τον περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Άγριας Ζωής Νόμο του 2003 έως 2015, έχει συμβουλευτικό ρόλο προς τον Υπουργό ΓΑΑΠ, και όταν χρειάζεται, και προς τις αρμόδιες Αρχές. Ωστόσο, όπως διευκρινίζεται, η αρμοδιότητα για τη διαχείριση των περιοχών του Δικτύου Φύσης 2000, είναι ευθύνη και υποχρέωση των αρμόδιων Αρχών αναλόγως αρμοδιοτήτων. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν αρμοδιότητα του ΤΔ, αφού οι εργασίες απομάκρυνσης της ακακίας αποτελούσε δράση του Διαχειριστικού Σχεδίου. Επίσης το Υπουργείο στην απάντησή του επισημαίνει ότι παρόλα αυτά θα μπορούσε να γινόταν σύσκεψη του ΤΔ με τα συναρμόδια Τμήματα (ΤΑΘΕ και ΤΠ), ώστε να γίνει σχετική ενημέρωση. Συνεχίζοντας αναφέρει ότι λαμβάνοντας υπόψη τη σημαντικότητα της περιοχής, το Σχέδιο Δράσης του ΤΔ για τις ακακίες θα παρουσιαστεί στην Επιστημονική Επιτροπή, για σκοπούς ενημέρωσης.
- (iii) Η απομάκρυνση της ακακίας από τη συγκεκριμένη περιοχή αποτελούσε δράση του Διαχειριστικού Σχεδίου και επομένως ήταν ενδεδειγμένη, αφενός για την αποκατάσταση των αμμοθινικών οικοτόπων και τη βελτίωση της κατάστασης των ειδών της αμμοθινικής χλωρίδας και από την άλλη, για τη μορφή προστασίας που προσέφερε η ακακία στη θαλάσσια χελώνα υπήρχαν εναλλακτικοί εξίσου αποτελεσματικοί τρόποι. Επίσης, το Υπουργείο αναφέρει ότι από τη στιγμή που η ενέργεια ήταν ενδεδειγμένη με βάση το Διαχειριστικό Σχέδιο και δεν υπήρχε καμία νομική

υποχρέωση για ενημέρωση άλλων Τμημάτων, δεν υπάρχει θέμα επηρεασμού της αρχής της πρόληψης και προφύλαξης σε σχέση με την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος.

- (iv) Όσον αφορά στο κατά πόσον αναμενόταν οποιοσδήποτε επηρεασμός, σε σχέση με την επικείμενη, τότε, (εντός των επόμενων ενός ως δύο μηνών) ωτοκία των ειδών προτεραιότητας, μας αναφέρθηκε ότι το ΤΔ είχε ολοκληρωμένο σχεδιασμό για την υλοποίηση των δράσεων του Διαχειριστικού Σχεδίου της περιοχής, ο οποίος παρουσιάστηκε και συζητήθηκε κατά την επιτόπια επίσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 26.3.2019, καθώς και στο πλαίσιο σύσκεψης των Διευθυντών των συναρμόδιων Τμημάτων που έγινε στις 26.3.2019 (δεν έχουν τηρηθεί πρακτικά για τις υπό αναφορά συσκέψεις), όπου και αποφασίστηκε το ΤΔ να περιλάβει δράσεις όπως αυτές περιγράφονται πιο πάνω στην παράγραφο 4 (επιστολή του ΤΑΘΕ). Το Υπουργείο, μας ενημέρωσε επίσης ότι πρόσθετες φάσεις αφορούν στην απομάκρυνση από την υπό αναφορά περιοχή, την κατάλληλη περίοδο, όλων των μεταλλευτικών αποβλήτων.
- (v) Το κόστος που θα απαιτηθεί για την τοποθέτηση του παραπετάσματος κατά μήκος του δρόμου έχει εκτιμηθεί ότι θα ανέλθει στα €5.000.

Ε. Διαπιστώσεις, Συμπεράσματα και Εισηγήσεις.

- (i) Η απομάκρυνση της ακακίας στην υπό αναφορά περιοχή με βάση το Διαχειριστικό Σχέδιο ήταν επιβεβλημένη. Ωστόσο θεωρούμε ότι, αυτή έγινε βεβιασμένα και χωρίς να υπάρχει εκ των προτέρων σχεδιασμός όσον αφορά στα μέτρα που θα έπρεπε να λαμβάνονταν από το ΤΔ, ώστε να μην επηρεάζονταν αρνητικά τα είδη προστασίας που υπάρχουν στην περιοχή, αφού ελλόχευε ο κίνδυνος ενδεχόμενης περιβαλλοντικής καταστροφής. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι πραγματοποιήθηκαν, εκ των υστέρων, συσκέψεις για να αποφασιστούν οι δράσεις για την προστασία μιας ιδιαίτερα ευαίσθητης προστατευόμενης περιοχής που αποτελεί χώρο ωτοκίας των θαλάσσιων χελώνων.
- (ii) Δεν υπήρξε διαβούλευση και συνεννόηση, εκ των προτέρων, μεταξύ των συναρμόδιων Τμημάτων και της Επιστημονικής Επιτροπής. Παρόλο που δεν είχε κάποιου είδους νομικής υποχρέωσης το ΤΔ, θεωρούμε ότι θα ήταν ορθότερο να προηγήτο ενημέρωση της Επιστημονικής Επιτροπής. Θεωρούμε επίσης ότι, εφόσον το αρμόδιο Τμήμα για την προστασία των ειδών προτεραιότητας και καθορισμού της περιοχής είναι το ΤΑΘΕ, το ΤΔ όφειλε να διαβουλευτεί μαζί του πριν την προώθηση οποιωνδήποτε ενεργειών. Σημειώνεται ότι το ΤΑΘΕ, στην πιο πάνω απαντητική επιστολή του, μας ανέφερε ότι δεν ήταν αντίθετο με την αφαίρεση των ακακιών προς αποκατάσταση της αυτοφυούς βλάστησης, ωστόσο σε μια τέτοια οικολογικά σημαντική περιοχή, που αποτελεί τον σημαντικότερο βιότοπο ωτοκίας των χελώνων *Caretta-caretta*, θα έπρεπε να γίνει την κατάλληλη χρονική στιγμή και με τον ενδεδειγμένο τρόπο.
- (iii) Η περίοδος που έγινε η εκρίζωση και το κάψιμο των ακακιών δεν ήταν η κατάλληλη, καθότι απείχε μόλις ενάμιση μήνα από την περίοδο ωτοκίας των χελώνων *Caretta-caretta* και ως εκ τούτου δεν υπήρχε μεγάλο χρονικό περιθώριο για διενέργεια εργασιών αποκατάστασης της υπό αναφορά περιοχής.
- (iv) Όπως διαφάνηκε, δεν είχε καταρτιστεί πρόγραμμα διαδικασιών/εργασιών που να αφορούσαν στην εκρίζωση και κάψιμο των ακακιών, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η βέλτιστη αποτελεσματικότητα των πιο πάνω ενεργειών.
- (v) Εξ αφορμής των πιο πάνω, συναφώς αναφέρουμε και εισηγούμαστε όπως στο Διαχειριστικό Σχέδιο που εφαρμόζεται στην υπό αναφορά περιοχή προστεθούν και δράσεις για την απομάκρυνση των υπάρχοντων μεταλλευτικών υπολειμμάτων, τα οποία ενδέχεται να είναι επιβλαβή στη δημόσια υγεία. Επισημαίνουμε ότι η απομάκρυνση των υπολειμμάτων αυτών θα πρέπει να γίνει με ορθό σχεδιασμό και στην κατάλληλη χρονική εποχή, ώστε να μην επηρεαστεί αρνητικά, τόσο η ωτοκία όσο και η εκκόλαψη της χελώνας *Caretta-caretta*. Όπως αντιλαμβανόμαστε, οι σχεδιασμοί του Υπουργείου ΓΑΑΠ που αφορούν στην απομάκρυνση των μεταλλευτικών υπολειμμάτων είναι προς την ορθή κατεύθυνση, με την προϋπόθεση ότι θα προηγηθεί διαβούλευση μεταξύ των συναρμόδιων Τμημάτων και της Επιστημονικής Επιτροπής.